

References:

1. Osnovniyetendentsii I pokazateliotsialno-ekonomiceskogorazvitiya Respublikи Uzbekistan zagodinezavisimosti (1990-2010) i prognozna 2011-2015 gg.
2. Karimov I. A. Nujnaborotsyazanezavisimostibezopasnost. - Toshkent: Uzbekistan, 2002. - s. 210.
3. Karimov I. A. Vsenashiustremeniyaiprogrammi - voimyadalneyshegorazvitiyaRodiniipovisheniyablagosostoyaniyanaroda. - Tashkent: Uzbekistan, 2011. - s. 48.
4. Vahobov A. V. Soliqlarvasoliqqatortish: Oliyo'quvvurtlaritalabalariuchundarslik. - Toshkent: Sharq, 2009.-448 b.
5. Panskov V. G. Nalogi i nalogoooblojeniye: teoriya i praktika: uchebnik dlya bakalavrov. - Moskva: ID Yurayt, 2012.-680 s.

Ганна Сиволап
(Миколаїв, Україна)

СУЧАСНИЙ СТАН ОРГАНІЗАЦІЇ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ НА АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Від розвитку економіки та бізнесу сьогодні залежить економічна могутність держави, соціально-політична стабільність, спроможність виконання державною соціальних гарантій, що закріплена в Конституції України. В свою чергу, одним із основних напрямів розв'язання цієї ситуації є розширення та зміцнення зовнішньоекономічних зв'язків з іншими країнами.

Зовнішньоторговельна діяльність Херсонської області має яскраво виражену експортноорієнтовну специфіку. Протягом 2003 – 2014 років спостерігалось коливання показників зовнішньоекономічної діяльності, що зокрема було спричинено негативними наслідками економічної кризи. Середній коефіцієнт покриття експортом імпорту за останні 11 років складає 1,90. Зовнішньоторговельний обіг області за ці роки збільшився у 3 рази.

Суб'єкти господарювання області здійснюють зовнішньоекономічну діяльність з партнерами із близька 100 країн світу щорічно. Основну частину експорту області складає експорт до країн СНД (у середньому за період 2003 – 2013 років - 37,2%). Обсяг експорту до країн ЄС та Азії складає відповідно 25,8% та 25%. До Америки експортується 3,3% місцевих товарів, до Африки – 3,1%.

Серед основних партнерів в експорті товарів області за динамікою останніх років можна виокремити Російську Федерацію (22,1% від загального обсягу експорту за 11 років), Туреччину – 11,3%, Німеччину – 6%, Нідерланди – 5,2%, Білорусь – 4,3%, Казахстан – 4,3%, Молдову – 2,6%.

У першому півріччі 2014 року відбулась незначна диверсифікація зовнішніх ринків для місцевого товаровиробника, а саме збільшення експортного потоку до країн ЄС та відповідне зменшення до країн СНД, зокрема Російської Федерації, Білорусії, Молдови та Казахстану. Найбільші експортні поставки з області здійснювались у цей період до: Туреччини - 24,5%, Російської Федерації – 17,6%, Нідерландів – 10,1%, Іраку – 6,5%, Великої Британії – 4,8%.

Зовнішньоекономічна діяльність є важливою й невід'ємною сферою господарської діяльності підприємств, фірм, всіх учасників ринкових відносин. Здійснюючи зовнішньоекономічну діяльність, керівники підприємств обов'язково аналізують її ефективність.

Важливою умовою успішного функціонування підприємства, де експорт або імпорт є основним видом діяльності, є створення досконалої системи оцінки результатів експортно-імпортних операцій, рівень яких характеризується ефективністю їх здійснення [3, с. 171].

Аналіз економічної ефективності зовнішньоекономічної діяльності полягає у вивченні поточного стану підприємства та його підрозділів, відхилень фінансових показників від запланованого рівня та виявленні факторів, що спричинили ці відхилення. Даний аналіз необхідний для того, щоб виявити можливі проблеми та розробити заходи і засоби, за рахунок яких можна підвищити конкурентоздатність підприємства та забезпечити власний успіх. Він є невід'ємною та визначальною частиною загального аналізу зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Комплексний аналіз суб'єкта господарювання, який здійснює зовнішньоекономічну діяльність, передбачає:

- а) дослідження стану зовнішньоекономічної діяльності підприємства у цілому та його підрозділів;
- б) з'ясування рівня міжнародної конкурентоспроможності товарів, що експортуються;
- в) виявлення можливих резервів підвищення результативності зовнішньоекономічної діяльності;
- г) постановку проблеми щодо стратегії і тактики поведінки на зовнішньому ринку та розробку заходів з реалізації поставлених завдань.

Методика аналізу ефективності зовнішньоекономічних операцій насамперед передбачає:

- а) загальний аналіз дохідності підприємства за рахунок зовнішньоекономічної діяльності;
- б) аналіз виконання зобов'язань за зовнішньоекономічними операціями;
- в) аналіз ефективності відачі на кошти, вкладені в експортні операції;
- г) аналіз ефективності імпортних операцій, зокрема, у випадку їх здійснення на умовах використання кредиту.

Способом визначення ефективності зовнішньоекономічної діяльності є обчислення різних показників економічної ефективності на основі зіставлення досягнутих економічних результатів із витратами ресурсів на їх досягнення.

Показники економічної ефективності поділяють на:

1. показники ефекту, що визначаються як абсолютні значення і відтворюються в грошових одиницях як різниця між результатами діяльності та витратами на її здійснення;
2. показники ефективності, що визначаються як співвідношення прибутку від діяльності підприємства до витрат на її здійснення і відтворюються відносними величинами: відсотками, частками одиниці.

Аналізуючи за вищезазначеними показниками рівень організації зовнішньоекономічної діяльності Херсонщини, слід зазначити, що на її території спостерігається значна диспропорція серед міст та районів області за показниками діяльності суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності на різних територіях. Зокрема, найбільшу питому вагу в загальному обсязі зовнішньоторговельного обігу мають міста обласного значення: Херсон – 61,7% від загальнообласного показника, Каховка – 11,2%, Нова Каховка – 9,6%, а також Скадовський та Цюрупинський райони – 6,6% та 3,9% відповідно.

У той же час у деяких районах області відсутні підприємства – суб'єкти зовнішньої торгівлі, а саме у Великолепетиському, Голопристанському, Новоронцовському та Новотроїцькому районах. Така тенденція спричинена відсутністю функціонуючих промислових об'єктів на зазначених територіях.

Для того, щоб показники ефективності давали на практиці правильну відповідь на питання про доцільність реалізації підприємством тих чи інших зовнішньоторговельних операцій, варто правильно обрати критерій ефективності.

Критерієм ефективності зовнішньоекономічної діяльності є максимум чистого доходу від експортних (або, залежно від виду зовнішньоекономічної діяльності, імпортних) операцій. Згідно з цим критерієм, варто обирати найліпші варіанти співробітництва з зовнішніми торговельними партнерами.

Розрахунок показників ефективності вимагає дотримання наступних принципових методологічних положень:

а) принципу всебічного обліку всіх складових елементів витрат та результатів, який припускає якісну класифікацію і відтворення відповідних показників у документах оперативного, статистичного і бухгалтерського обліку;

б) принципу зведення витрат і результатів для зіставлення, який показує, що показники, які порівнюються, повинні відтворюватися однаковими кількісними одиницями і носити антонімічний характер в економічному розумінні;

в) принципу зведення різноманітних витрат і результатів до одного моменту часу за допомогою дисконтування;

г) принципу зіставлення з базовим варіантом, що відтворює сутність застосування показників ефективності для здійснення економічного аналізу, який проводять не тільки з метою опису поточного стану діяльності суб'єкта господарювання, а й з метою опрацювання пропозицій щодо поліпшення економічної ситуації, яка склалася в періоді, що аналізується [2, с. 236].

Аналізуючи стан організації зовнішньоторговельних операцій на аграрних підприємствах Херсонської області та вживаючи відповідні заходи щодо їхнього розвитку підвищується ефективність функціонування даного суб'єкту господарювання і пошук резервів такого зростання. Після проведення даного аналізу складається список стратегічних альтернатив, тобто система стратегій із розрахунком вірогідності їх запровадження щодо досягнення загальної мети.

Таким чином, використання збалансованої системи показників у сфері стратегічного управління зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств дозволяє удосконалити систему прийняття стратегічних та тактичних рішень, оптимізувати використання обмежених внутрішніх резервів розвитку підприємства щодо подальшого розвитку конкурентних переваг у довгостроковій перспективі.

Література:

1. Вівчар О. І. Основні аспекти підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємств// Галицький економічний вісник, № 2 2009, с. 26.
2. Волков І. Стан і перспективи розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств України, 2007, с. 236.
3. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: Навчальний посібник /[Козак Ю.Г., Логвінова Н.С. та ін.]; за ред. Ю.Г. Козака, Н.С. Логвінової, М.А. Зайця. – 4-те вид., перероб. та доп. – К.: Освіта України, 2012. – 272 с.
4. Міжнародна торгівля: Підручник. / За ред. Ю.Г. Козака, Н.С. Логвінової. –К.: ЦУЛ, 2011. – 512 с.

Науковий керівник:

кандидат педагогічних наук, Тищенко Світлана Іванівна.